

ด้านที่ 9 ข้อมูลจังหวัด

๒ ประวัติจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงาเดิมเชื่อว่าชื่อ "เมืองงูงา" ตามชื่อเขางาหรือเขาพังงาหรือกรากงา หรือ พังกา (ภาษามลายู แปลว่า ป่าน้ำงูงา) ตั้งอยู่ในตัวจังหวัดพังงาปัจจุบัน ในสมัยก่อนเมืองงูงาขึ้นอยู่กับเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชื่อของเมืองงูงาได้ปรากฏอยู่ในทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองขึ้นฝ่ายกรมพระสุรัสวดีฝ่ายซ้าย เมืองงูงานี้อาจจะตั้งชื่อให้คล้องจองกับเมืองภูเก็ต และเหตุที่เมืองงูงากลายเป็นเมืองพังงานั้น สันนิษฐานกันว่าน่าจะเนื่องมาจากเมืองงูงาเป็นเมืองที่มีแร่อุดมสมบูรณ์ มีชาวต่างชาติมาติดต่อซื้อขายแร่ดีบุกกันมาก และชาวต่างชาติเหล่านี้คงออกเสียงเมืองงูงาเป็นเมืองพังงา เพราะแต่เดิมชาวต่างชาติเขียนชื่อเมืองงูงาว่า Phunga หรือ Punga อ่านว่างูงา หรือพังงา หรือ พังกา ก็ได้

ชุมชนในอดีต

ในท้องที่จังหวัดพังงาปัจจุบัน มีชุมชนขนาดใหญ่ที่เรียกว่าเมืองมาแล้วถึง 4 เมืองเป็นอย่างน้อย คือ เมืองพังงา เมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทุ่ง และเมืองกระบุรี (หรือกระบุรี) ซึ่งปัจจุบันชุมชนเหล่านี้มีฐานะเป็นอำเภอต่างๆ ในจังหวัดพังงา ชุมชนเหล่านี้เกิดขึ้นในยุคสมัยที่แตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะเมืองตะกั่วป่า เชื่อกันว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และเป็นศูนย์อำนาจปกครองท้องถิ่นมาตั้งแต่ยุคโบราณที่เริ่มมีการขนถ่ายผู้โดยสารและสินค้าข้ามคาบสมุทรจากตะกั่วป่า ผ่านเขาสก แม่น้ำหลวง มาออกเมืองไชยา ในระยะแรกๆ และชื่อของเมืองตะกั่วป่าในระยะนี้เรียกว่าเมือง “ตะโกลา” ที่ตั้งของตัวเมืองอยู่ที่บ้านทุ่งตึก หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะคอเขา อำเภอกระบุรี ไม่ใช่ที่ตะกั่วป่าปัจจุบัน

สำหรับเมืองพังงา ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง และกระบุรี ที่มีการสืบทอดต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันเป็นชุมชนที่เกิดจากการขยายตัวของการผลิตและค้าแร่ดีบุกในสมัยอยุธยา ชุมชนเหล่านี้มีฐานะเป็นเมืองขนาดเล็กขึ้นกับเมืองถลาง และอยู่ในความดูแลของหัวเมืองชายฝั่งตะวันออกโดยเฉพาะเมืองนครศรีธรรมราช หรือไม่ก็ส่งขุนนางผู้ใหญ่จากเมืองหลวงออกไปปกครองโดยตรง เช่น ระหว่างปี พ.ศ. 2319 – 2352 จนกระทั่งพม่าเผาทำลายเมืองถลางและเมืองขึ้นเสียหายอย่างหนักในปี พ.ศ.2352 จึงมีการรวบรวมผู้คนขึ้นใหม่ที่เมืองพังงา จากจุดนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของเมืองต่างๆ โดยเฉพาะเมืองพังงา ตะกั่วป่า และตะกั่วทุ่งยุคใหม่

ก่อนปี พ.ศ.2352 เมืองพังงามีฐานะเป็นเพียงแขวงขึ้นกับเมืองตะกั่วป่า มีชื่อเรียกกันทั่วไปว่า “กรากงา” หรือบ้านปากน้ำพังงาเป็นทางผ่านจากถลาง ตะกั่วทุ่ง กรากงา ข้ามเขานางหงส์ไปออกปากถลาง ปากพนม แม่น้ำหลวง และเมืองไชยา ในพงศาวดารเมืองถลางกล่าวถึงอาณาบริเวณที่เป็นเมืองพังงาไว้ว่า “เมืองพังงานี้เดิมเป็นเมืองช่องแขวงพื้นเมืองตะกั่วป่า เอาคลอง ถ้ำ แม่น้ำ เป็นแดนคนละฟาก ฝ่ายเหนือน้ำตลอดเข้าป่าดง ใต้น้ำลงไฟฝ่ายลำคลองถ้ำชาบูรพ์ ได้กับเมืองพังงา ลำคลองตลอดจนถึงพระอาดถ้ำ เกาะยาง เกาะพิงกัน

เป็นแขวงเมืองพังงา ฝ่ายอุดรเมืองพังงา เขาเขมาเหล็กเป็นแดนเฉียงอีสาน ก็ราสูง สองแรกเป็นเขตแดนเมืองพังงา”

หลังจากพม่าเผาทำลายเมืองกลาง ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง ในปี พ.ศ.2352 บ้านเมืองเสียหายอย่างหนัก ชาวเมืองแตกตื่นหลบหนีพม่าไปอาศัยอยู่ในป่าดง และเมืองต่างๆ จึงไม่สามารถจัดตั้งเมืองกลางในเกาะภูเก็ตได้ ต้องใช้วิธีรวบรวมผู้คนในเมืองพังงาก่อน ในปี พ.ศ.2354 พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมหมื่นศักดิ์พลเสพย์ ผู้กำกับราชการกรมพระสมุทกลาโหม ได้อาสาท่องทางราชธานีที่จะเป็นผู้จัดตั้งเมืองกลางขึ้นใหม่ ซึ่งหวังที่จะได้ผลประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ในเกาะภูเก็ต แต่เนื่องจาก “เมืองกลางยับเยินมาก ถึงจะจัดแจงตั้งได้แต่ใน 2 หรือ 4 ปี ก็ยังหาเต็มภาคภูมิเหมือนแต่ก่อนไม่” จึงทำให้ทางฝ่ายรัฐบาลต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งในที่สุดก็ตัดสินใจให้พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) เป็นแต่เพียงผู้ดูแลหัวเมืองกลางและเมืองขึ้นอื่นๆ ส่วนภารกิจในการจัดตั้งเมืองกลางที่พังงานั้นได้มอบให้พระวิเชียรภักดี (เจิม) อดีตยกกระบัตรเมืองตะกั่วทุ่งเป็นผู้ดำเนินการโดยตรง โดยแต่งตั้งให้พระวิเชียรภักดี (เจิม) เป็นผู้ว่าราชการเมืองกลางที่พังงาในปีเดียวกัน

การก่อตั้งเมือง

การจัดตั้งเมืองกลางที่พังงาครั้งนั้นต้องพบกับปัญหาต่างๆ หลายประการ เป็นต้นว่า ปัญหาขาดแคลนข้าวบริโภค ต้องพึ่งจากเมืองไทรบุรีและกรุงเทพฯ ปัญหาการคุกคามจากพม่าซึ่งยังส่งเรือรบและกองกำลังย่อยๆ ออกมาจับผู้คนที่ตะกั่วป่าและกะเปอร์ไปสืบข่าวคราวอยู่บ่อย ๆ และปัญหาเกี่ยวกับราษฎร และกรมการเมืองที่ตั้งไว้แล้วไม่ยอมไปอยู่ประจำที่เมืองพังงา เพราะยังเป็นเมืองที่ทุรกันดารและห่างไกลสุดหล้าฟ้าเขียวอยู่ทางฝ่ายรัฐบาลกลาง ต้องมีสารตราออกมาบังคับบัญชาให้เจ้าเมืองต่างๆ ทางภาคใต้ “ขับต้อนพระหลวง กรมการเมืองและราษฎรขึ้นไป ณ ที่กราฎงา ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยพระกลาง” ทุกเมือง และเมืองละหลายๆ ครั้ง โดยเฉพาะเมืองนครศรีธรรมราชถึงแม้ไม่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดตั้งโดยตรง แต่ต้องรับภาระเป็นพี่เลี้ยงดูแลความปลอดภัยของเมืองกลางที่พังงาอย่างใกล้ชิดจนกว่าจะตั้งตัวได้ ซึ่งก็เสียเวลานานหลายปี และจากความดีความชอบที่อุตสาหะตั้งเมืองกลางครั้งนั้น ในปี พ.ศ.2356 ได้โปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนยศพระวิเชียรภักดี (เจิม) เจ้าเมืองกลางขึ้นเป็นพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ประสิทธิสงคราม (เจิม) ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งในสารตราของเจ้าพระยาอัครมหาเสนาสมุทกลาโหม ที่มีไปถึงพระปลัดและกรมการเมืองกลาง ในปี พ.ศ.2356 ตอนหนึ่งว่า “แลซึ่งพระวิเชียรภักดี (เจิม) มีน้ำในอุตสาหะตกแต่งให้ไพร่พลเมืองขึ้นไปตั้งอยู่ ณ ที่กราฎงา เป็นภาคภูมิลงได้ดังนี้ พระวิเชียรภักดีมีความชอบ ทรงพระกรุณาให้เลื่อนพระวิเชียรภักดี เป็นพระยาณรงค์เรืองฤทธิ์ประสิทธิสงคราม (เจิม) พระยากลาง พระราชทานสัพทนต์กะหลาดแดงคันหนึ่ง เสื้อมั่งกรสีตัวหนึ่ง ผ้าปุม ผืนหนึ่ง กระบี่บังทองเล่มหนึ่งให้แก่พระยากลาง

ในระยะตั้งเมืองกลางที่พังงา ในปี พ.ศ.2365 ร้อยเอกเจมส์ โลว์ หัวหน้าคณะทูตของผู้ว่าการ เกาะปีนัง ที่รับหน้าที่มาเจรจาปัญหาเมืองไทรบุรีกับเจ้าพระยาานครศรีธรรมราช (น้อย) ที่เมืองตรัง ได้เดินทางไปเยี่ยมเมืองพังงาในระยะที่รอคำตอบจากนครศรีธรรมราช และได้บันทึกเกี่ยวกับเมืองพังงาไว้ มากมายหลายประการ เป็นต้นว่า “หุบเขาพังงามีความยาวประมาณ ๓ ไมล์ กว้างไม่เกิน ๒ ไมล์ ดินส่วนใหญ่ เป็นดินเหนียวผสมกับดินสีแดง และดูเหมือนจะอุดมสมบูรณ์ เนื้อที่ตอนที่กว้างใหญ่ที่สุดของหุบเขามีบรรดา กระด้อมกับเรือสวนตั้งอยู่ส่วนพื้นที่ตรงอื่นๆ เป็นทุ่งนา และทุ่งหญ้าเลี้ยงควาย เมืองพังงามีผู้คนไม่เกิน ๗๐ หลังคาเรือน มีประชากรระหว่าง ๖,๐๐๐ - ๗,๐๐๐ คน เป็นชาวจีนประมาณ ๓๐ หลังคาเรือน หรือ ประมาณ ๖๐๐ คน ๒ ใน ๓ ของชาวจีนเป็นชาวหมาเก๊า มีชาวมลายูหลายร้อยคนกระจัดกระจายอยู่ในอ่าว ปากน้ำ เพราะคนไทยไม่ยอมให้อาศัยอยู่ใกล้ตัวเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างที่เหมืองแร่ เป็นระยะเวลาครึ่งปีแล้วกลับไปเก็บเกี่ยวข้าวในระหว่างเวลาที่เหลือ เจ้าเมืองส่งคนไทยไปทำงานที่เหมืองแร่ เท่าที่พอใจ และคนเหล่านั้นจะได้รับแต่เพียงอาหารเท่านั้น สินแร่ที่ขุดได้จะนำไปขายให้แก่ผู้รับเหมา ชาวจีน และผลกำไรก็ตกอยู่แก่เจ้าเมือง การนำสินแร่ลงมาข้างล่างนั้นบรรทุกมาบนหลังช้างหรือไม้ ก็เรือมาด ซึ่งใช้เวลา ๒ หรือ ๓ วัน อย่างไรก็ตามบรรดานายเหมืองชาวจีนไม่ต้องเสียภาษี พวกจีนนั้นมักพอใจ ที่จะได้รับประโยชน์จากสิทธิพิเศษภายใต้รัฐบาลสยาม ซึ่งพลเมืองโดยกำเนิดไม่ได้รับพวกเขาได้รับการยกเว้น หน้าที่ซึ่งชาวสยามทุกคนถูกบังคับให้รับใช้รัฐเมื่อถูกเรียกร้องไม่ว่าจะในการเข้ารับราชการทหาร ช่างฝีมือ หรืองานกรรมกรรายวัน

ถึงแม้เจ้าเมืองพังงา ถือประโยชน์เอาจากอำนาจที่เขาได้รับและสร้างความร่ำรวยให้แก่ตัวเอง จากค่าใช้จ่ายของชาวไพร่ผู้คนของเขาก็ตามแต่การปกครองของเขายังไม่คิดขี้นมากเท่ากับการปกครองของเจ้า เมืองนครศรีธรรมราช และประชาชนก็ยังคงมีความผูกพันต่อเขามากกว่า หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือประชาชน ไม่เกลียดเขารุนแรงมากเหมือนที่ชาวเมืองนครศรีธรรมราชเกลียดชังเจ้าเมืองของตน บรรดาสตรีที่พังงา เก็บตัวอยู่สันโดษมากกว่าสตรีที่กลาง ทั้งนี้เพราะพวกผู้ชายในประเทศสยามไม่มีนิสัยอิจฉาริษยา ผู้หญิง ในประเทศนี้ถูกปล่อยให้เสรีภาพมาก แต่ข้อกำหนดที่พวกผู้ชายต้องมีหน้าที่รับใช้บ้านเมืองปีละหลายเดือน พวกผู้หญิงจึงต้องแบกภาระงานหนักต่างๆ ที่พวกผู้ชายต้องทำเอาไว้ ฉะนั้นพวกผู้หญิงเหล่านี้ก็ยอมจำเป็น อยู่เองที่จะต้องหาเลี้ยงตนเอง ขณะที่สามีของตนไม่อยู่ หญิงพวกนี้ ต้องทำนา ปลูกผัก และทอผ้า หรือ มิฉะนั้นก็ค้าขายในตลาดเล็กๆ

เจ้าเมืองพังงา มีผู้ช่วย ๒ คน มีรายได้จากแรงงานของประชาชน เท่าที่จะหาได้จากการค้าขายส่วนตัว ของเขา และเรียกเอาจากการซื้อขายของบรรดาพ่อค้าต่างด้าวที่เมืองนี้ เจ้าเมืองพังงามีสำเภาจีน ๓ ลำ ซึ่งไปค้าขายยังปีนัง เรือสำเภาเหล่านี้บรรทุกดีบุก ข้าวและสิ่งของสินค้าพื้นเมืองเล็กๆ น้อยๆ ไปยังเกาะ ปีนัง ขากลับก็บรรทุกผ้า ผ้ายดอกสีต่างๆ สำหรับหุ้มเก้าอี้ เครื่องแก้ว และเครื่องหัตถกรรมอื่นๆ เจ้าเมืองพังงามีได้ถวายเงินแก่พระเจ้าแผ่นดินเป็นประจำ แต่เขาส่งไปถวายเมื่อสิ้นกำหนด ทุก ๓ หรือ ๔ ปี หรือมิฉะนั้นก็นำเอาของมีค่าไปถวายพระองค์ แน่นอนที่เดียวพระเจ้าแผ่นดินทรงได้รับผลกำไร ทั้งหมด ซึ่งเพิ่มพูนงอกเงยขึ้นจากการขายดีบุก”

หลังจากปี พ.ศ.2352 ภัยจากการคุกคามของพม่าลดลงไปมาก มีแต่ส่งกองเรือลาดตระเวนออกมาจับคนเท่านั้น ไม่มีการส่งกองทัพใหญ่มาอีก เพราะพม่าเริ่มขัดแย้งกับบริษัทอังกฤษในอินเดีย และในปี พ.ศ. 2369 พม่ารบแพ้อังกฤษต้องสูญเสียมณฑลอาระกันและตะนาวศรีให้แก่อังกฤษ ในระยะเดียวกันนั้นเอง ทางฝ่ายรัฐบาลจึงได้ย้ายผู้คนจากพังงาไปตั้งเมืองกลางขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2367 และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาไชยา (กลับ) ไปเป็นเจ้าเมืองพังงาระหว่างปี พ.ศ.2367 - 2383 ต่อมาพระยาไชยา (กลับ) มีความผิด ถูกถอด เพราะสนิทสนมกับกรมหลวงรักษัรณเรศ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาบริรักษ์ภูธร (แสง) อดีตเจ้าเมืองไทรบุรีมาเป็นเจ้าเมืองพังงา จึงมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองส่วนภูมิภาคทางหัวเมืองชายฝั่งตะวันตกตอนบนอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ ยกเมืองพังงาขึ้นเป็นเมืองโท ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ และโปรดเกล้าฯ ให้เมืองกลาง ตะกั่วทุ่ง และตะกั่วป่า ขึ้นตรงต่อเมืองพังงา จนกระทั่งพระยาบริรักษ์ภูธร(แสง) ถึงแก่อสัญกรรมในปี พ.ศ.2404 โปรดเกล้าฯ ให้พระยาเสนาอนุชิต (นุช) อดีตผู้ช่วยราชการเมืองไทรบุรี พังงาและเจ้าเมืองตะกั่วป่าในขณะนั้นเป็นเจ้าเมืองพังงา แต่พระยาเสนาอนุชิต (นุช) น้องชายร่วมมารดาของพระยาบริรักษ์ภูธร (แสง) ไม่ยอมไปรับตำแหน่งที่เมืองพังงา โดยอ้างว่าเคยชินกับเมืองตะกั่วป่า จึงขออยู่ที่เดิม ทางฝ่ายรัฐบาลกลางจึงต้องเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองหัวเมืองเหล่านั้นเสียใหม่ กล่าวคือยกเมืองตะกั่วป่าขึ้นเป็นเมืองโทแทนเมืองพังงา มีพระยาเสนาอนุชิต (นุช) เป็นเจ้าเมืองแยกเมืองพังงาและกลางออกจากตะกั่วป่า ยกเป็นเมืองตรี ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาบริรักษ์ภูธร (ชำ) บุตรชายคนโตของพระยาบริรักษ์ภูธร (แสง) เป็นเจ้าเมืองพังงาระหว่างปี พ.ศ.2404 - 2437

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์-ปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2383 เป็นต้นมา เมืองพังงาค่อยๆ ขยายตัวเจริญขึ้นตามลำดับ จากการสนับสนุนส่งเสริมโดยตรงจากรัฐบาลกลาง ดังจะเห็นได้จากตอนที่ถอนพระยาบริรักษ์ภูธร (แสง) มาเป็นเจ้าเมืองพังงา ก็โปรดเกล้าฯ ให้ถอน “ผู้คนแขกเก่าที่ไว้ในสนธิ เคยรับใช้สอยอยู่กับ พระยาไทร (แสง) นั้น ก็จัดแจงให้พระยาไทรมาบ้าง จะได้เป็นกำลังราชการมากขึ้นข้างเมืองพังงา ถ้ามันเป่ฯคนผิดและไว้ใจมิได้ก็ผ่อนเอาเข้ามาเสีย ให้มีกำลังเมืองไทยอยู่แต่น้อย และกำปั่นเรือรบ เรือไล่ ปืนใหญ่ ปืนน้อย เครื่องศาสตราวุธของพระยาไทรมีอยู่เท่าไร ก็ผ่อนจัดแจงให้พระยาไทรมา เสียให้สิ้น” นอกจากนี้ยังมอบอำนาจให้แก่พระยาบริรักษ์ภูธร (แสง) เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองพังงา และหัวเมืองชายฝั่งตะวันตกตอนบนหลายเมือง มีศักดินาสูงถึง 10,000 ในฐานะเจ้าเมืองโท ความมั่งคั่งรุ่งเรืองของเมืองพังงาไม่ได้เกิดขึ้นจากท้องที่ตัวเมืองแต่ขึ้นกับเมืองขึ้นมากกว่า กล่าวคือ บริเวณที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ดีบุกจริงๆ นั้น อยู่ที่เมืองกลาง ภูเก็ต และตะกั่วป่ามากกว่าที่พังงา ดังนั้นเมื่อแยกเมืองเหล่านั้นออกไปในปี พ.ศ.2404 ฐานะของเมืองพังงาจึงลดเป็นเมืองตรี เจ้าเมืองมีศักดินาลดลงเหลือเพียงราว 5,000 เท่านั้น ความมั่งคั่งของบ้านเมืองและเจ้าเมืองคงลดลงไปด้วย ดังจะเห็นได้จากในสมัยรัชกาลที่ 4 เมืองพังงาเคยรับประมูลทำภาษีปีละ 26,960 บาท เท่ากับเมืองตะกั่วป่า และมากกว่าเมืองภูเก็ต แต่ครั้นถึงปี พ.ศ.2415 เงินภาษีเมืองภูเก็ตสูงขึ้นถึงปีละ 336,000 บาท แต่เมืองพังงากลับสูงขึ้นเล็กน้อย คือรวมปีละ 29,920 บาทเท่านั้น และได้โอนภาษีเมืองตะกั่วทุ่งไปขึ้นกับเมืองตะกั่วป่าในปีเดียวกันด้วย

ในปี พ.ศ.2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสเมืองพังงา ในระยะที่บ้านเมืองสงบ มีสันติสุขพอควรแก่อัตภาพ ได้ทรงบันทึกเกี่ยวกับสภาพของเมืองพังงา ในระยะนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า “เมืองพังงาไม่เหมือนเมืองอื่น เห็นเขารอบข้าง เป็นเขาสูงๆ ถึงสัก ๘๐๐ ฟุต ก็มี ช่องออกไปตะกั่วป่าทาง ๑ ต้องขึ้นเขาสูง ทางไปปากลาว่าที่ช่องเขานางหงส์ก็เป็นเขาสูงเหมือนกัน ไปมาสะดวกแต่อยู่แต่ตะกั่วทุ่ง เหมือนตึกบุกที่นี่ทำมาช้านาน แต่แร่วัดที่ตีหมดไป เสียมาก ไรยมานานแล้ว เดียวนี้มีเงินทำอยู่หมดด้วยกัน ๖๐๐ คนเศษ เมืองใหญ่มีอยู่ ๒ เมือง คนประมาณ ๓๐ - ๔๐ คนว่าทำเมืองครากันโดยมาก ฝนตกมากกว่าเมืองอื่นๆ เพราะเขาสูงล่อให้ตก นาข้างเหนือน้ำมักจะดี ข้างใต้แล้วมักจะเสียด้วย ลุ่มน้ำเป็นพื้นที่น้ำก็น้อยเหมือนเมืองอื่นๆ ข้าวพม่าเข้าเมืองปีหนึ่ง ๘,๐๐๐ กุหนี่ หรือ ๕๗๒ เกวียน มากพอใช้ เราชวนให้คิดอ่านปลูกต้นไม้ที่เป็นสินค้าแทนนา พระยาบริรักษ์ (ข้า) เป็นคนแม่นยำ และรู้การในบ้านเมืองมากจริง ถามอะไรไม่จนและไม่ฉลาดเคลื่อน ระวังผิดอย่างเอก พวกผู้หญิงมาหาคือ สุนัขที่พระยาบริรักษ์ (ข้า) กับเป่า น้องที่เขียนคนตาย เมียชื่ออินเป็นคนในวัง กับมีพี่น้องมาอีกหลายคนด้วยกัน คุณค่อยคล่องแคล่วกว่าพวกตะกั่วป่า ที่พังงาเขามีผู้หญิงมาก ทำกับข้าวไทยได้ดีๆ เพราะมักจะเป็นชาววังชุม ให้ตราจุลสุราภรณ์ พระยาบริรักษ์ (ข้า) เพราะเป็นเจ้าเมืองมานานรู้การงานมากแล้วรักษาถนนจนไม่ทรุดโทรม”

จากบุคลิกลักษณะของพระยาบริรักษ์ภูธร (ข้า) เจ้าเมืองพังงา ซึ่งเป็นคนละเอียดลออรู้การงานในบ้านเมือง และไม่สนใจสะสมเงินทอง การทำเมืองมีน้อย จึงไม่กระทบกระเทือนเรื่องผลประโยชน์ ในระหว่างปี พ.ศ.2422 - 2433 ซึ่งเจ้าเมืองภูเก็ท ตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่า กำลังประสบปัญหาเก็บภาษีส่งรัฐบาลได้น้อยกว่าที่ประมูลไว้ บางรายต้องคืนภาษี เช่น เจ้าเมืองภูเก็ท เป็นต้น และบางรายถูกจับตัวไป กักขังเร่งภาษีบ้าง ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ.2435 พระเสนาอนุชิต (นุช) ค้างภาษีรัฐบาลกลางติดต่อกัน 7 ปี เป็นเงิน 283,315 บาท จึงถูกเรียกตัวไปเร่งเงินภาษีที่ภูเก็ท เป็นต้น แต่ปรากฏว่าเจ้าเมืองพังงาคือพระยาบริรักษ์ภูธร (ข้า) ซึ่งในขณะนั้น “แก่ชราแล้วจักษุมืดมัวทั้ง 2 ข้าง” สามารถนำเมืองพังงาผ่านมรสุมต่างๆ ไปได้ จนกระทั่งเริ่มมีการปฏิรูปการปกครองมณฑลภูเก็ทในปี พ.ศ.2437 พระยาบริรักษ์ภูธร (ข้า) ก็ถึงแก่อสัญกรรม การแบ่งท้องที่ในเมืองพังงาออกเป็นอำเภอและตำบลต่างๆ ตามระบบการปกครองแบบใหม่ จึงตกเป็นหน้าที่ของพระเพชรภักดีศรีพิไชยสงครามฯ (พลาย) พระปลัดเมืองพังงา น้องชายพระยาบริรักษ์ภูธร (ข้า) นั่นเอง ในการแบ่งท้องที่ครั้งนั้น ได้โอนเมืองตะกั่วทุ่งมาเป็นอำเภอหนึ่งของเมืองพังงา และจัดแบ่งเมืองพังงาออกเป็น 4 อำเภอ 24 ตำบล คือ อำเภอกลางเมือง มี 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลท้ายช้าง ตลาดใหญ่ ฝ่ายท่าตากแดด นบปริง ปากอ ทับแหวน แผล ทุ่งคาโงก บางเตย เกาะยวน้อย เกาะยวใหญ่ อำเภอทุ่งมะพร้าว มี 6 ตำบล คือ ตำบลทุ่งมะพร้าว ลำภี ลำแก่น ท่าซ้อ นาเตย บางคลี อำเภอทับปุดมี 7 ตำบล คือ ตำบลคลองมะรุ่ย เขาเต่า โคกซอย ใสเสียด บางเหียง บ่อแสน แลถ้าทองหลาง อำเภอตะกั่วทุ่งมี 8 ตำบล คือ กระโสม ถ้ำกระไหล ท่าอยู่นากลาง โคกกลอย บางหลาน คลองตะเคียน และบางทอง

ในปี พ.ศ.2459 ได้เปลี่ยนชื่อเมืองพังงาเป็นจังหวัดพังงา และเปลี่ยนตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ต่อมาเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ยุบตะกั่วป่า ซึ่งมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งลงในอำเภอ ขึ้นกับจังหวัดพังงา และย้ายที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจากที่เดิมซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านชายค่าย ไปตั้งที่บ้านท้ายช้างในปี พ.ศ.2473 และปี พ.ศ.2515 ได้ย้ายไปตั้งที่ใหม่ที่หน้าถ้ำพุงช้าง ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน (ปัจจุบันอาคารดังกล่าวถูกใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานเมืองพังงา ส่วนอาคารศาลากลางได้สร้างใหม่อยู่บริเวณหน้าเขารูปช้าง ส่วนชื่ออำเภอเมืองก็เปลี่ยนเป็นอำเภอท้ายช้าง ในปี พ.ศ.2459 และกลับมาเรียกว่าอำเภอเมืองพังงา อีกในปี พ.ศ.2481 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

ดอกไม้ประจำจังหวัด	ดอกจำปูน (<i>Anaxagorea javanica</i>)
ต้นไม้ประจำจังหวัด	เทพทาร์ (Cinnamomum porrectum)
คำขวัญประจำจังหวัด	“แร่หมื่นล้าน บ้านกลางน้ำ ถ้ำงามตา ภูเขาแปลก แมกไม้จำปูน บริบูรณ์ด้วยทรัพยากร”

ตราสัญลักษณ์

รูปเรือขุดเหมือง เขารูปช้าง และเกาะตาปูภาพตรานี้เป็นตราที่ได้ประกาศรับรองให้ใช้เป็นตราราชการตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อ พ.ศ. 2545 แต่จะมีการปรับปรุงแบบจากตราเดิม (ซึ่งไม่มีรูปเกาะตาปู) เมื่อใดนั้นไม่ทราบ

วิสัยทัศน์ Vision

“ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรมยั่งยืน สังคมแห่งการเรียนรู้ สู่คุณภาพชีวิตที่ดี”

จุดเน้นการพัฒนา

“ พังงา เป็น WORLD CLASS DESTINATION ” สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล”

พันธกิจ Mission

- 1.) ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
- 2.) สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า เกษตรกรรม เกษตรอุตสาหกรรม
- 3.) สร้างความมั่นคงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน
- 4.) พัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล
- 5.) พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- 6.) สร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒ เป้าประสงค์รวม Objective

- 1.) จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น
- 2.) มูลค่าสินค้าภาคเกษตรที่เกิดขึ้นและปลอดภัยได้มาตรฐาน
- 3.) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน
- 4.) ประชาชนจังหวัดพังงามีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีสังคมน่าอยู่
- 5.) ประชาสังคม มีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒ ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพังงามีเนื้อที่ประมาณ 4,171 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ที่เป็นป่าชายเลน และป่าดงดิบ คิดเป็นร้อยละ 57 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีพื้นที่ติดต่อเรียงตามเข็มนาฬิกาดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดระนอง
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดภูเก็ตและทะเลอันดามัน
ทิศตะวันตก	ติดกับมหาสมุทรอินเดีย

และมีเกาะต่าง ๆ อยู่ในทะเลอันดามันมากถึง 155 เกาะ นับเป็นจังหวัดที่มีจำนวนเกาะมากที่สุดในประเทศไทย

๒ ขนาดพื้นที่

จังหวัดพังงา มีพื้นที่ประมาณ 4,171 ตารางกิโลเมตร เป็นอันดับที่ 53 ของประเทศ ประกอบด้วย 8 อำเภอ 48 ตำบล 314 หมู่บ้าน

- 1.) อำเภอเมืองพังงา
- 2.) อำเภอเกาะยาว
- 3.) อำเภอกะปง
- 4.) อำเภอตะกั่วทุ่ง
- 5.) อำเภอตะกั่วป่า
- 6.) อำเภอคุระบุรี
- 7.) อำเภอทับปุด
- 8.) อำเภอท้ายเหมือง

๒ ต้นไม้ประจำจังหวัด

เทพทาโร (เทบ-พะ-ทา-โร)

ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Cinnamomum porrectum* Kosterm)

เป็นต้นไม้หอมชนิดหนึ่งสกุลเดียวกับต้นอบเชยมีต้นขนาดใหญ่ อยู่ในวงศ์ Lauraceae และเป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดพังงา

ลักษณะ เทพทาโรเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ไม่ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลีบที่บ สีเขียวเข้ม ลำต้นเรียบไม่มีพู่พอน เปลือกต้นสีเทาอมเขียวหรืออมน้ำตาล ค่อนข้างเรียบ แตกเป็นร่องยาวตามลำต้น เมื่อหักเปลือกออกจะมีกลิ่นหอม กิ่งมีลักษณะอ่อนเรียว เกลี้ยงและมักมีคราบขาว ใบเป็นชนิดใบเดี่ยว ออกเรียงสลับกัน เป็นใบรูปรีแกมรูปไข่ หรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน เนื้อใบค่อนข้างหนา ผิวใบเกลี้ยง ท้องใบมีคราบขาว ปลายใบแหลม โคนใบแหลมและกลม ยาวประมาณ 7 - 20 ซม. ก้านใบเรียวเล็ก 2.5 - 3.5 ซม. ดอกออกเป็นช่อ สีขาวหรือเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ออกดอกตามปลายกิ่งเป็นกระจุกยาว 2.5 - 7.5 ซม. ก้านช่อดอกจะเรียวยาวและเล็กมาก ผลมีขนาดเล็กและกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7 มม. ผลอ่อนมีสีเขียว ผลแก่มีสีม่วงดำ ก้านผลเรียว ยาวประมาณ 3 - 5 ซม. ลักษณะเนื้อไม้มีสีเทาแกมน้ำตาล มีกลิ่นหอมฉุน มีริ้วสีเขียวแกมเหลือง เนื้อไม้เป็นมันเลื่อม เส้นตรง หรือสับสน เป็นคลื่นบ้างเล็กน้อย เหนียว แข็งพอประมาณ เลื่อย ไล่กบ ตบแต่งง่าย สารสำคัญในเนื้อไม้ จะพบ d - camphor ที่ใช้แทน sassafras ได้ดีให้น้ำมันที่มีสารหอม คือ safrol และ cinnamic aldehyde และยังพบ safrol ในเปลือกต้นและใบ การขยายพันธุ์ไม้เทพทาโรที่นิยมปฏิบัติกันคือ การขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ดและการปักชำ

ต้นเทพทาโรเป็นไม้หอมที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ จึงสมควรที่จะปลูกสร้างสวนป่าไม้เทพทาโรขึ้นในที่ที่มีความชุ่มชื้นเพียงพอ เพราะเทพทาโรจะชอบขึ้นอยู่บนเขาในป่าดงดิบ พบมากที่สุดทางภาคใต้ อาจจะปลูกได้ร่วมไม้อื่นหรือปลูกเป็นไม้แซมสวนป่า น่าจะเจริญเติบโตดีกว่าปลูกเป็นไม้เบิกนำในที่โล่งแจ้ง

๒. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

พังงา เป็นจังหวัดที่เต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ทั้งบนบกและใต้น้ำ โดยเฉพาะกลุ่มเกาะสวยงามที่วางตัวเรียงรายอยู่ในทะเลอันดามัน จนพังงาได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนแห่งป่าเกาะ รวมทั้งยังมีผืนป่าชายเลนหนาแน่นและอุดมสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทยพังงาเต็มไปด้วยวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะเรื่องราวของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งไทย จีน มุสลิม และชาวไทยใหม่ (ชาวเล) ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเก่าแก่ที่น่าสนใจ เช่น เกาะปันหยี เกาะยาว หมู่บ้านชาวมอแกนในบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ ชุมชนชาวเหมืองแร่ที่ตะกั่วป่า ฯลฯ นอกจากนี้ พังงายังเต็มไปด้วยแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เช่น โลกใต้น้ำของหมู่เกาะสิมิลัน ดงปะการังหลากหลายและฝูงปลาน้อยใหญ่ใต้ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์ เขาตะปู เขาพิงกัน เกาะพระทอง ป่าชายเลน น้ำตก โถงถ้ำพังงา ภาพเขียนสีในถ้ำ ภาพหินดินเผา ฯลฯ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นทรัพยากรล้ำค่าที่ทำให้พังงาเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวเสมอมา

๒. สถานที่ท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติศรีพังงา อยู่ในเขตอำเภอกระบุรีและอำเภอตะกั่วป่า ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขานมสาว เนื้อที่ 153,800 ไร่ เป็นประเภทป่าดิบชื้น พรรณไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้ยาง ตะเคียนทอง ปาล์ม กระพ้อหนู ยังสามารถพบสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น สมเสร็จ เลียงผา เก้ง นกเงือก ประกาศเป็นอุทยานเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2531 ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ

น้ำตกตำหนัก เป็นน้ำตกที่ตกจากหน้าผา สูง 63 เมตร มีน้ำตลอดทั้งปี ร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 2 กิโลเมตร น้ำตกโตนต้นเตย เป็นน้ำตกที่ตกจากหน้าผา สูง 45 เมตร ตามทางเดินจะผ่านจุดชมทิวทัศน์ สามารถมองเห็นป่าเขาที่สมบูรณ์ของอุทยาน

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี (ที่ทำการอุทยานตั้งอยู่ที่ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง) ครอบคลุมพื้นที่ 80,000 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2525 คำว่า สิมิลัน เป็นภาษายาวีหรือมลายู แปลว่า "แก้ว" หมู่เกาะสิมิลันเป็นหมู่เกาะเล็ก ๆ ในทะเลอันดามัน มี 9 เกาะ เรียงจากเหนือมาใต้ คือ เกาะหุยง เกาะปายัง เกาะปาหยัน เกาะเมียง เกาะปายู เกาะหัวกะโหลก เกาะสิมิลัน และเกาะบางู หมู่เกาะสิมิลันได้รับการยกย่องว่าเป็นหมู่เกาะที่มีความสวยงามทั้งบนบกและใต้น้ำ มีปะการังที่สวยงามหลายชนิด สามารถดำน้ำได้ทั้งน้ำตื้นและน้ำลึก สามารถพบปลาที่หายาก เช่น วาฬ โลมา และปลาไหลมอเรย์ (moray) ช่วงเดือนที่น้ำใต้มากที่สุด คือช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน นอกจากนั้นจะประกาศปิดเกาะ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งชื่อตามพระยาสุรินทราชา (นกยูง วิเศษกุล) เทศาเมืองภูเก็ต ผู้ค้นพบเกาะ เป็นอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพังงา มีลักษณะเป็นหมู่เกาะในทะเลอันดามัน อยู่ติดกับชายแดนไทย-พม่า มีพื้นที่ประมาณ 84,375 ไร่ ร้อยละ 76 ของพื้นที่เป็นทะเล ส่วนที่เหลือเป็นแผ่นดิน ประกอบด้วยเกาะ 5 เกาะ คือ เกาะสุรินทร์เหนือ เกาะสุรินทร์ใต้ เกาะไข่ (เกาะตอรินลา) เกาะกลาง (เกาะปาจุมบา) เกาะรี (เกาะสต็อก) และ 1 กองหินปริมน้ำ คือกองหินริเชลิว เป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 29 ของประเทศไทย

หมู่เกาะสุรินทร์เป็นหมู่เกาะที่วางตัวอยู่ในกลุ่มอ่าวขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงเป็นที่บังคลื่นลมได้ดีทั้งสองฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน จึงเป็นแหล่งกำเนิดแนวปะการังน้ำตื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านของชาวเลกลุ่มสุดท้ายที่ยังดำรงวัฒนธรรมดั้งเดิมมากที่สุด คือ มอแกน หรือ "ยิปซีแห่งท้องทะเล" ประมาณ 200 คน ปัจจุบันได้ตั้งหมู่บ้านอยู่ที่เกาะสุรินทร์ใต้ ชายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว และบางส่วนทำงานเป็นลูกจ้างของอุทยานฯ

อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา เป็นอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพังงา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 400 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ป่าชายเลนผืนใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์คงสภาพธรรมชาติดั้งเดิมอยู่มาก เป็นป่าชายเลนกว้างใหญ่ที่สุดของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมีเนื้อที่ป่าโดยรวมทั้งจังหวัด 190,265 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.17 ของเนื้อที่ป่าชายเลนทั้งประเทศ (พ.ศ. 2539) เขตอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงานับตั้งแต่เขตอำเภอเมืองพังงา เลียบตามชายฝั่งจนถึงเขตอำเภอตะกั่วทุ่งและบริเวณพื้นน้ำในทะเลอันดามัน ซึ่งมีพื้นที่ร้อยละ 80 ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ประมาณ 42 เกาะ เช่น เกาะเขาเต่า เกาะพระอาทิตย์ เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ เกาะรายาหริ่ง เกาะพนั๊ก เกาะห้อง เกาะปันหยี เขาพิงกัน เป็นต้น

อ่าวพังงา หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการคือ อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา มีพื้นที่ประมาณ 250,000 ไร่ ครอบคลุมอำเภอเมืองพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง และอำเภอเกาะยาว อุทยานฯ แห่งนี้เป็นอุทยานแห่งชาติประเภทชายฝั่งทะเลแห่งที่สองของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทะเล และเกาะน้อยใหญ่ มีเขาหินปูนลักษณะต่าง ๆ ที่มีความงามแตกต่างกันไปตามลักษณะของหิน สมบูรณ์ด้วยป่าชายเลน และยังเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำอีกด้วย ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่29เมษายน พ.ศ. 2524 ช่วงที่เหมาะสมจะมาท่องเที่ยวคือ เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน ส่วนเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมเป็นช่วงที่ฝนตกชุก คลื่นลมแรง

การเดินทางอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร จากทางหลวงหมายเลข 4 จะมีทางแยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 4144 เข้าไปประมาณ 4 กิโลเมตร จะถึงท่าเรือท่าด่านศุลกากร สามารถเช่าเรือจากบริเวณท่าเรือได้

	<p>อ่าวจาก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะสุรินทร์ และเป็นจุดดำน้ำที่น่าสนใจอีกจุดหนึ่ง แนวปะการังยาวประมาณ 200-400 เมตรจากฝั่ง มีปะการังที่ค้นพบหลากชนิด รวมทั้งปะการังอ่อนสีเหลืองที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก</p> <p>ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์, อำเภอกระบุรี</p>
	<p>อ่าวผักกาด เป็นจุดที่มีปะการังหลากหลายชนิดในพื้นที่แคบๆ พบทั้งปะการังก้อน แผ่นตั้ง แผ่นนอน เขากวาง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีสัตว์ทะเลที่น่าสนใจ เช่น ดอกไม้ทะเล หอยมือเสือ แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในน้ำลึก อาจทำให้มองเห็นไม่ชัดสำหรับผู้ที่ชอบดำน้ำแบบผิวน้ำ ที่นี่มีปลาเกือบทุกชนิดที่พบในหมู่เกาะเกาะสุรินทร์ มาดำน้ำที่อ่าวผักกาดจึงต้องสังเกตปลาเป็นหลัก โดยเฉพาะปลาผีเสื้อ และปลาสิมสมุทร เพราะที่นี่มีปลาสองกลุ่มนี้หลากหลาย</p> <p>ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์, อำเภอกระบุรี</p>
	<p>อ่าวพังงา หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการคือ อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา มีพื้นที่ประมาณ 250,000 ไร่ ครอบคลุมอำเภอเมืองพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง และอำเภอเกาะยาว อุทยานฯ แห่งนี้เป็นอุทยานแห่งชาติประเภทชายฝั่งทะเลแห่งที่สองของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทะเล และเกาะน้อยใหญ่ มีเขาหินปูนลักษณะต่าง ๆ ที่มีความงามแตกต่างกันไปตามลักษณะของหิน สมบูรณ์ด้วยป่าชายเลน และยังเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำอีกด้วย ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่29เมษายน พ.ศ. 2524 ช่วงที่เหมาะสมจะมาท่องเที่ยวคือ เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน ส่วนเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมเป็นช่วงที่ฝนตกชุก คลื่นลมแรง</p>

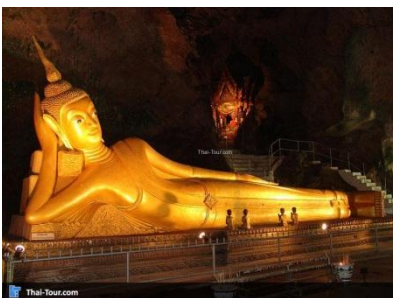
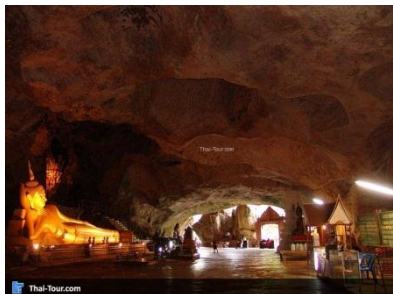
	<p>อ่าวไทรเอน อยู่ทางตะวันออกของเกาะสุรินทร์เหนือ เป็นอ่าวที่มีชาวเลหรือมอ แกน ซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมกินนอนอยู่ในเรืออาศัยอยู่ นับถือเทวรูปอินเดียนแดง ซึ่งแกะสลักด้วยท่อนไม้ ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวเล ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนเมษายนของทุกปี ชาวเลจะมาชุมนุมเพื่อไหว้ผีที่ตนเคารพนับถือ งานจะจัดเป็นเวลา 3 วัน</p> <p>ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์, อำเภอกระบุรี</p>
	<p>อ่าวสุเทพ อยู่เกาะสุรินทร์ใต้ เป็นอ่าวใหญ่ที่สุดในเกาะนี้ แนวปะการังยาวถึง 1,200 เมตร ลักษณะเป็นอ่าวใหญ่ ห่างจากฝั่ง 200-500 เมตรหรือมากกว่านั้น ด้านในเป็นปะการังขนาดเล็กปนเศษปะการัง ด้านนอกเป็นปะการังก้อนขนาดใหญ่ ขึ้นสลับกับปะการังแผ่นนอนใหญ่มาก ขอบแนวปะการังลาดลงสู่พื้นทราย ความลึก 15 เมตร มีปะการังอ่อนและกัลปังห่าน้อยมาก เราต้องนั่งเรือไปอ่าวสุเทพอย่างเดียว เดินไปไม่ได้ ใช้เวลา 15 นาทีจากที่พัก</p> <p>ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอกระบุรี</p>
	<p>หาดบางเนียง อยู่ตอนกลางของเขากลาง อยู่ระหว่างหาดคึกคักและหาดนางทอง มีถนนเข้าสู่หาดมากมายหลายเส้นจากทางหลวงหมายเลข 4 ลักษณะเด่น หาดบางเนียงมีหาดทรายเหมือนกับหาดคึกคักแต่ยาวโค้งเว้าห่าง เป็นที่นิยมเดินชมทิวทัศน์และเล่นน้ำของนักท่องเที่ยวเหมือนที่หาดนางทอง เป็นหาดที่คึกคักที่สุดหาดหนึ่งของเขากลาง เกือบตลอดแนวยาวของหาดและถนนเข้าหาดมีที่พักผ่อนมากมายหลากหลายระดับราคา ทั้งบ้านพักและรีสอร์ต หาดบางเนียงมีจุดเด่นที่มีบรรยากาศของหาดที่ผสมระหว่างบริเวณที่มีสภาพดั้งเดิม และบริเวณที่มีที่พักสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน</p>
	<p>หาดบางสัก มีหาดทรายขาวสะอาดยาวขนานกับทิวสนร่มรื่น เล่นน้ำได้ ยามเย็นจะมีชาวบ้านนักท่องเที่ยวมานั่งชมพระอาทิตย์ตกอยู่เสมอ ที่พักบนหาดบางสักมีให้เลือกพักผ่อนมากมายและยังมีร้านอาหารไว้คอยบริการอีกด้วย</p> <p>การเดินทางริมถนนสายเพชรเกษมช่วงท้ายเหมือง-ตะกั่วป่า กม.ที่ 76-77 มีทาง แยกซ้ายมือเข้าไป 100 เมตร</p>
	<p>หาดเขาหลัก อยู่ในเขตตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง มีลักษณะและจุดเด่น คือ ชายหาดของหาดเขาหลักเป็นหาดที่กว้าง ไม่ยาวนัก มีผืนทรายที่ละเอียดสะอาดสวยงาม ไม่ลาดชัน เล่นน้ำได้สะดวก และ</p>

	<p>ยังเป็นหาดที่เงียบสงบ ร่มรื่นด้วยสนทะเลริมหาด แตกต่างจากหาดอื่น ๆ เนื่องจากหาดเขาหลักแห่งนี้เป็นหาดที่ไม่ยาวนักจึงมีลักษณะคล้ายๆ กับหาดส่วนตัว ทางด้านทิศเหนือของหาดเขาหลักเป็นชายหาดที่โค้งยาวติดกับเขา ด้านทิศใต้มองเห็นฐานทัพเรือพังงา ติดกับท่าเรือทับละมุ ส่วนผู้ใดที่ชอบบรรยากาศแบบนี้ก็สามารถมาพักผ่อนได้ แต่อาจจะมีที่พักให้เลือกพักผ่อนเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น หรือถ้านักท่องเที่ยวท่านใดที่ชอบเที่ยวชอปปายภายในตัวจังหวัดพังงา เราก็มีสถานที่ท่องเที่ยวในตัวจังหวัดแนะนำให้ได้เช่นกัน</p>
	<p>หาดคึกคัก หาดที่เงียบสงบ ผู้คนไม่พลุกพล่าน เป็นหาดทรายที่ทอดโค้งยาวมีทรายที่สะอาด ละเอียดย เม็ดทรายขาว ผืนทรายนูน กว้างไม่ลาดชันนัก ตั้งแต่ตอนกลางของหาดลงไปทางทิศใต้เหนือหาดขึ้นไปจะมีป่าชายหาดดั้งเดิมสมบูรณ์เป็นแนวยาว การเดินทางสะดวกสบายในบริเวณที่มีแหล่งชุมชนและที่พัก หาดคึกคัก มีจุดเด่นที่สภาพโดยทั่วไปยังคงเดิม เหมาะแก่การเดินเล่น ชมทิวทัศน์ ปลายหาดด้านทิศใต้ บริเวณที่ติดกับหาดบางเนียงมีคลองธรรมชาติสายเล็กๆ คั่นอยู่ ช่วงน้ำลงสามารถเดินข้ามไปมาได้สะดวก โดยเฉพาะเวลาบ่ายแก่จนถึงเย็นในฤดูท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวนิยมเดินข้ามมาที่พักบนหาดคึกคักราคาไม่แพง และยังมีที่พักอีกเล็กน้อยที่บริเวณตอนบนของหาดระดับราคาปานกลางขึ้นไป อยู่ในระดับดี</p>
	<p>เกาะตะปู หรือ "เขาตะปู" หรือชื่อเรียกที่รู้จักกันไปทั่วโลกอีกชื่อว่า เกาะเจมส์บอนด์ เนื่องจากเป็นเกาะที่เคยถ่ายหนังเรื่องเจมส์บอนด์ ตั้งอยู่ในบริเวณทะเลด้านนอก ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา คิดเป็นระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร จากที่ทำ การอุทยานฯตามลำคลองเกาะปันหยีจังหวัดพังงา อยู่ทางด้านเหนือในเว้าอ่าวของเกาะเขาพิงกัน เกาะตะปู มีลักษณะเป็นเกาะเดี่ยว ลักษณะเป็นแท่งหินปักลงทะเล รูปร่างคล้ายตะปู มีศัพท์เฉพาะทางธรณีวิทยาว่า เกาะหินโด่ง การชมเกาะตะปูต้องชมในระยะไกลจากเรือ หรือจากสันดอนของเกาะเขาพิงกัน ไม่สามารถขึ้นไปบนเกาะได้</p>
	<p>เกาะคอเขา Kho Khao Island is a 64 square kilometre tropical island that lies off the coast of Takuapa in Khao Lak. เกาะคอเขา ตั้งอยู่เขตนอกชายฝั่งใกล้ของเขาลึก อำเภอตะกั่วป่า เป็นเกาะเงียบสงบ มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และความสวยงามดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยเฉพาะป่าชายเลน</p>

	<p>ผืนใหญ่ที่ทอดตัวทางทิศตะวันออกซึ่งกำลังฟื้นตัว และหาดทรายขาวทางทิศตะวันตก</p> <p>การเดินทาง ทางเรือ จากท่าเรือบ้านน้ำเค็ม ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอตะกั่วป่า 9 กิโลเมตร มีทั้งเรือเฟอร์รี่ที่สามารถขนรถยนต์ข้ามไปยังเกาะคอเขา ราคาคันละ 150 บาท และเรือโดยสารประจำทางราคาคนละ 40 บาท มีบริการตลอดทั้งวัน</p>
	<p>เกาะปันหยี แท้จริงแล้วเป็นหมู่บ้านชาวประมง ซึ่งก่อสร้างบนที่น้ำทะเลท่วมถึง บ้านได้ถูกสร้างให้สูงกว่าระดับน้ำขึ้น น้ำลงของทะเลบริเวณหมู่บ้านตั้งอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติ ชาวปันหยีเป็นชุมชนชาวประมงดั้งเดิม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพประมงน้ำตื้น โดยการทำประมงน้ำตื้นโดยใช้วนลอยโปะ เลี้ยงหอยแครง เลี้ยงประกระชัง เลี้ยงปลากระชัง ซึ่งปัจจุบันเกาะปันหยีเป็นชุมชนสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว โดยได้ทำการปรับปรุงบ้านที่อยู่อาศัยเดิมบางส่วนให้เป็นร้านอาหารและจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว</p> <p>การเดินทาง สามารถเดินทางโดยเรือหางยาว ใช้เวลาประมาณ 20 นาที</p>
	<p>เกาะตาชัย ได้ชื่อว่าเป็นเกาะที่สวยงามที่สุดในทะเลอันดามัน ความงดงามของเกาะตาชัยอยู่ที่น้ำทะเลสีฟ้าใสและหาดทรายที่ ชาวบริสุทธ์ียาวกว่า 700 เมตร เกาะตาชัยเพิ่งเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวเมื่อไม่นานมานี้ สภาพธรรมชาติบนเกาะและในทะเลจึงยังคงความสวยงามเป็นธรรมชาติ แม้จะเป็นเกาะเล็กๆ แต่ก็มีจุดที่น่าสนใจหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นน้ำทะเลใส และความสมบูรณ์ของปะการังมีปลาการ์ตูน ปลานกแก้ว ปลาสิงโตฯ และอีกหนึ่งกิจกรรมที่ไม่ควรพลาดสำหรับการมาเที่ยวเกาะตาชัย คือ การเดินป่าเข้าไปดู ปูไก่ เป็นปูน้ำจืดชอบอาศัยอยู่ตามธารน้ำ ลำตัวมีสีแดงสด มีก้ามสีดำเหลือบน้ำเงินเวลาร้องจะมีเสียงคล้ายไก่ เกาะตาชัยไม่มีที่พัก นักท่องเที่ยวต้องเดินทางแบบ one-day trip เท่านั้นและสามารถท่องเที่ยวได้ในช่วงเดือน พฤศจิกายน-เมษายน</p> <p>การเดินทาง ท่าเรือทับละมุ อำเภอท้ายเหมือง อยู่ห่างจากอำเภอเมือง 70 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายพังงา - ตะกั่วป่า และเป็นท่าเรือที่อยู่ใกล้อุทยานฯ ที่สุด ประมาณ 40 กิโลเมตร จากท่าเรือทับตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์, อำเภอคุระบุรี</p>

วนอุทยานสระนางมโนราห์ ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลนบปริง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา อยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาทอยนางหงส์ มีเนื้อที่ 180 ไร่ เป็นที่ค่อนข้างราบและมีเนินเตี้ยๆ ขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงเขาทอย มีลำธารขนาดเล็ก ไหลจากป่าต้นน้ำที่อยู่เหนือวนอุทยานขึ้นไป โดยไหลผ่านบริเวณพื้นที่ราบขนาดเล็กระหว่างหุบเขา สลับกับพื้นที่ลาดชัน ต่างระดับก่อให้เกิดชั้นน้ำตกชั้นเล็กชั้นน้อย 3 - 4 แห่ง ในส่วนของที่ราบระหว่างหุบเขามีไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ทั่วไป ก่อให้เกิดความร่มรื่นและสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ลำธารมีน้ำไหลตลอดปี ดินเป็นดินลูกรัง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอย่าง น้ำตกสระนางมโนราห์ ซึ่งเป็นชื่อน้ำตกที่อยู่ในเทือกเขาทอย ซึ่งเกิดแหล่งต้นน้ำลำธารในป่าเหนือสุดของเทือกเขาทอย คือ ป่าพรานบุรณ มีน้ำไหลแล้วผ่านห้วยเล็กห้วยใหญ่สู่หมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลนบปริง แล้วลงสู่คลองพังงาน้ำตกชั้นกลางของวนอุทยาน มีสระน้ำขนาดย่อมซึ่งมีธารน้ำไหลตลอดเวลา รอบบริเวณสระมีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ทั่วไป บริเวณเหนือสระด้านบนมีพื้นที่ราบปกคลุมไปด้วยหญ้า ชั้นล่างของสระเป็นชั้นน้ำตกไหลลดหลั่นลงมาโดยเฉพาะช่วงที่มีแสงแดดจ้า ส่องลงมายังบริเวณนั้น ก่อให้เกิดจินตนาการที่น่าเอาเรื่องเล่าแต่โบราณเข้ามาเชื่อมโยงเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่อง มโนราห์

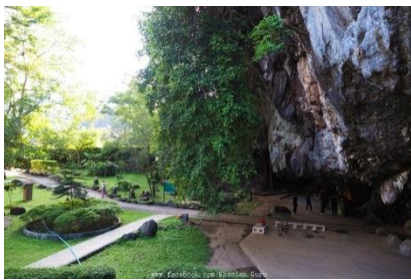

วัดสุวรรณคูหา หรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกกันว่า "วัดถ้ำ" ตั้งอยู่หมู่ 2 ตำบลกระโสม เป็นวัดที่น่าสนใจและมีความสำคัญที่สุดของจังหวัดพังงา ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เข้าชมทุกวัน เนื่องจากในอดีตวัดสุวรรณคูหา นับว่าเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และทางโบราณคดี บริเวณที่ตั้งวัดมีภูเขา ซึ่งมีถ้ำใหญ่น้อย ถ้ำที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำใหญ่ ถ้ำแจ้ ถ้ำมืด และถ้ำแก้ว โดยถ้ำใหญ่อยู่ตอนล่างสุด ถ้ำใหญ่ใช้เป็นวิหารมี พระพุทธรูปปูนปั้นต่างๆ ประดิษฐานอยู่จำนวนหลายองค์ที่สำคัญคือ พระพุทธไสยาสน์ ยาว 7 วา 2 ศอก องค์หนึ่ง ศิลปะรัตนโกสินทร์พระนาคปรก พระพุทธรูปนิพพาน นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนยังได้สร้างพระพุทธรูปองค์เล็กๆ ไว้ตามเชิงถ้ำ พุทธศักราช 2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประพาสวัดสุวรรณคูหา ทรงโปรดฯ จารึกพระปรมาภิไธย จ.ป.ร. 109 ภายในถ้ำและอักษรพระนามย่อพระบรมวงศานุวงศ์และเจ้านาย องค์อื่นๆ อีกหลายองค์

โบราณวัตถุที่สำคัญนอกจากพระพุทธรูปหลายองค์แล้ว มีพระพุทธรูปบาทจำลองพระปรารักษ์สิงห์โตจีนกระเบื้อง ศิลาจารึก ใบเสมา บานประตู ถ้ำพระเจดีย์เล็ก ถ้วยชามเบญจรงค์ จานเชิงเครื่องลายคราม และเครื่องมือหินสมัยโบราณ ฯลฯ วัดสุวรรณคูหายังมีถ้ำสวยงามเป็นจำนวนมาก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอันโด่งดังของจังหวัดพังงาที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่ง

การเดินทาง ใช้เส้นทางสาย พังงา -โคกกลอย (ทางหลวงหมายเลข 4) ไป 7 กิโลเมตรถึงหลักกิโลเมตรที่ 31 อำเภอตะกั่วทุ่ง จะมีถนนลาดยางแยกเข้าขวามือไปอีก 1 กิโลเมตร

"ถ้ำพุงช้าง" ประกอบด้วยถ้ำเล็กถ้ำใหญ่มากมายและเป็นถ้ำที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เคยเสด็จฯ มาเยือน และได้ทรงลงพระปรมาภิไธยไว้ทางด้านหน้าของถ้ำ ภายในถ้ำมีความงดงามและความมหัศจรรย์ของธรรมชาติของหินงอกหินย้อยที่มีสภาพที่สมบูรณ์ มีสายน้ำไหลผ่านกลางถ้ำแสดงให้เห็นถึงการไหลเวียนและการถ่ายเทของอากาศตลอดเวลา มีทั้งช่วงน้ำลึกและช่วงน้ำตื้น การเที่ยวถ้ำพุงช้างถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพราะนักท่องเที่ยวจะต้องเดินลุยน้ำ นั่งแพ และนั่งเรือแคนู เพื่อเข้าไปชมหินงอกหินย้อยที่เป็นฝีมือธรรมชาติ หยดน้ำที่หยดจากตึ๋งปลายของหินงอกหินย้อย เมื่อกระทบกับแสงไฟฉายของเรา ก็เกิดประกายเหมือนประกายเพชร หินงอกหินย้อยมีลักษณะของรูปคนตกปลา รูปแป๊ะขี้มัม รูปปลา โดยเฉพาะช้าง หลากรูปแบบที่แปลกตาไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน การแต่งกายควรสวมขาสั้น รองเท้าแตะที่เป็นยาง นอกจากนี้แล้ว ถ้ำพุงช้าง เป็นแหล่งที่สองของประเทศไทย ที่มีการค้นพบค้างคาวคุณกิตติ ซึ่งเป็นค้างคาวที่มีขนาดเล็กที่สุดในโลก

เขาเขียน หรือ ภาพเขียนสี เป็นทางผ่านที่จะไปยังเกาะปันหยี บริเวณหน้าผาจะมีรูปเขียนเป็นภาพสัตว์ชนิดต่าง ๆ สันนิษฐานว่าเป็นภาพวาดโดยนักเดินเรือสมัยโบราณที่แวะมาจอดพักหลบมรสุม ซึ่งกรมศิลปากรได้ทำการ ศึกษาว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 3,000 ปี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง

ที่มา www.phangnga.go.th/ , th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดพังงา , travel.kapook.com , <http://www.mylifemytravels.com/พังงา>